

मुक्तस्वाध्यायपीठम्
(Institute of Distance Education)

राष्ट्रीयसंस्कृतसंस्थानम् (मानितविश्वविद्यालयः)

५६-५७, इन्स्टीट्यूशनल-एरिया, जनकपुरी,
नवदेहली -११००५८

आचार्यः - प्रथमवर्षम् - चतुर्थपत्रम् (व्याकरणम्)
प्रदत्तकार्यम् (Assignment)

2016-17

पत्रम् - .....विषयः - .....

अध्येतुः नाम - .....पञ्जीकरणसंख्या - .....

अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकाप्रेषणदिनाङ्कः - .....

अध्येत्रा उत्तराणि विलिख्य एतत्पुस्तिकाप्रत्यर्पणदिनाङ्कः - .....

अध्येतुः हस्ताक्षरम्

मूल्याङ्कनकर्तुः नाम - .....

मूल्याङ्कनकर्त्रा एतत्पुस्तिकाप्राप्तिदिनाङ्कः - .....

मूल्याङ्कनकर्त्रा मूल्याङ्कनानन्तरं संस्थाने समर्पणदिनाङ्कः - .....

अध्येत्रा प्राप्ताङ्काः -

खण्डः	निर्धारिताङ्काः	प्राप्ताङ्काः
खण्डः - क	20 X 02 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ख	05 X 08 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ग	02 X 10 = 20 अङ्काः	
	पूर्णाङ्काः 100	प्राप्ताङ्काः .....

मूल्याङ्कनपुरस्सरं परामर्शैः सह अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकायाः पुनःप्रेषणदिनाङ्कः - .....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

स्थानम् .....

दिनाङ्कः .....

अध्येतुः कृते परामर्शाः,

प्रिय अध्येता ! भवता/ भवत्या पूरितं प्रदत्तकार्यम् अवलोकितम्। मूल्याङ्कनं कृतम्। मूल्याङ्कनस्य
आधारेण कुत्र कुत्र भवदीयः दोषः/लोपः/विस्मृतिः/भ्रान्तिः अभवत् इति ज्ञात्वा स्वाध्यायं पुनः प्रवर्तयतु ।
शुभकामनाः ॥

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

दिनाङ्कः .....

आचार्यः - प्रथमवर्षम् - चतुर्थपत्रम् (व्याकरणम्)

विषयः - वैयाकरणभूषणसारः (100 अङ्काः)

निर्देशः - अस्य प्रश्नपत्रस्य शतम् (100) अङ्काः निर्धारिताः सन्ति, एवम् अस्मिन् त्रीणि (3) खण्डानि सन्ति। अध्येत्रा एषु समाहितानां प्रश्नानामुत्तरं पृथग्विहित-विस्तृत-निर्देशानुसारेण देयम्।

Note - This paper is of one hundred (100) marks containing three (3) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

खण्डः - क

प्रश्नाः - विंशतिः समाधेयाः

अङ्काः - 20 X 02 = 40

निर्देशः : अस्मात् खण्डात् केचन विंशतिः (20) प्रश्नाः समाधेयाः।

Note : This section contains twenty five questions . Out of these twenty (20) questions should be answered.

1. कः विवर्तः?
2. “भाष्याब्देः शब्दकौस्तुभ उद्धृतः” इत्युक्तिः किमर्थम्?
3. कर्तृकर्मपदे कर्तृत्वकर्मत्वपरे इति कुतो न?
4. कः तिङर्थः?
5. कालस्य फलान्वयित्वं कुतो नास्ति?
6. आख्यातस्य कर्तृकर्मशक्तत्वे काऽऽपत्तिः?
7. दश लकाराणामर्थाः लेख्याः।
8. किन्नाम प्रवर्तनात्वम्?
9. केषामाश्रयार्थः?
10. वृत्तिकाराः सम्प्रदानविषये किमभिप्रयन्ति?
11. नामार्थविषये कति पक्षाः आश्रीयन्ते?
12. शब्दः शाब्दबोधे भासते इत्यत्र किं प्रमाणम्?
13. वृत्तिः कतिधा वर्णिता शास्त्रे?
14. अपभ्रंशेषु शक्तिः कथं गृह्यते?
15. नञ्समासे कस्य प्राधान्यम्।
16. नञर्थाः कतिविधाः? नामानि लिखत।
17. निपाताः द्योतकाः कथम्?
18. भावप्रत्ययार्थः कः?
19. “सास्य देवता” इत्यत्र प्रत्ययार्थः कः?
20. कपिञ्जलालम्भवाक्ये किमुच्यते?

21. “भिनः” इत्यत्र नकारद्वयलाभो न स्यात्? अतः किमुच्यते?
22. क्त्वाप्रत्ययादेः कः अर्थः?
23. कः स्फोटः निष्कर्षे तिष्ठति?
24. पदस्फोटः कथं स्फुटः?
25. पदे न वर्णा विद्यन्ते....इति कारिका लेख्या।

खण्डः – ख

प्रश्नाः – पञ्च समाधेयाः

अङ्काः – 05 X 08 = 40

निर्देशः – अस्मात् खण्डात् केचन पञ्च (05) प्रश्नाः समाधेयाः। प्रत्येकप्रश्नः प्रायः शतशब्दैः (100) समपेक्ष्यते ।

Note : This section contains eight questions. Out of these five (05) questions should be answered. Each question should be answered in about one hundred (100) words.

1. “पश्य मृगो धावति” इत्यत्र नैयायिकमतखण्डनपुरस्सरं भाष्यसम्मतः पक्षः उद्धर्तव्यः।
2. “निर्वर्त्ये च विकार्ये च” इति कारिका सप्रसङ्गं व्याख्येया।
3. लिङ्गार्थः ग्रन्थदिशा प्रतिपादनीयः।
4. “पञ्चम्यर्थः” यथायथमुल्लेखनीयः।
5. व्यपेक्षावादं खण्डयत् एकार्थीभावं सिद्धान्तयत।
6. निपातानां द्योतकत्वं प्रतिपादनीयम्।
7. अभेदैकत्वसंख्या निर्णयेया।
8. क्त्वादीनामर्थं निरूपयत।

खण्डः – ग

प्रश्नाः – द्वौ समाधेयौ

अङ्काः – 02 X 10 = 20

निर्देशः – अस्मात् खण्डात् द्वौ (02) प्रश्नौ समाधेयौ । प्रत्येकप्रश्नः प्रायः त्रिशतशब्दैः (300) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains four questions. Out of these two (02) questions should be answered. Each question should be answered in about three hundred (300) words.

1. मीमांसकमतं निराकृत्य वैयाकरणसम्मतः धात्वर्थः प्रतिपादनीयः।
2. कर्मत्वं सयुक्तिकं प्रतिपादनीयम्।
3. नामार्थः क्रमेण सोदाहरणं स्पष्टयत।
4. स्फोटस्वरूपं भेदाँश्च निरूपयत।

